

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 Decembre st. v.
23 Decembre st. n.

Este în fle-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 50.

ANUL XIX.

1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1² de an 5 fl.; pe 1²
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Zimbesce-mi crudo...

Zimbesce-mi crudo, ânc'odată,
Cum numai tu scii să zimbesci.
Și 'ntinde-mi mâna ta cea albă
Și riți cu ochii-ți ângeresci!

Și lângă mine stând a lene
Mai fă s'aud frumosu-ți glas:
Deșteptă 'n mine nălucirea,
Că tu fideleai mîi om!

M. Pempiliu.

Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Încheiere.)

TABLOUL X.

(O cameră în palatul Domnesc.)

SCENA I.

ELENA singură.

Pe de o parte bucuria, pe de alta intristarea me
impresoră. Fiica mea se căsătorește și sormanul Costin
trotușan plere. Veni-și-va ore în simțiri vr'odată acest
tu proclit? Pentru ce ore i-am mai dat laptele meu,
ecă nu am nici o putere asupra lui ca să-l înduplec
face bine!? Nenorocită Moldovă! (Caterina intră.)

SCENA II.

ELENA, CATERINA.

CATERINA: O! Dămnă, scapă-l, scapă-l o! Dămnă!
Smulge pe iubitul meu din mâna căleului!

ELENA: Copila mea, copila mea, mi se rupe ini-
când ved nenorocirea ce te apăsă.

CATERINA: Desnădejduită, alerg la Măria Ta ca
să-mi dai ajutor. Ești singură care mai poți să impe-
tești acesta nenorocire. Ești mumă, rogă pe fiul Măriei
tale ca să crute viața aceluia de care este legată și
viața mea!

ELENA: Sunt mumă, vai! că am mai fost. De a-
sta me tânguesc și eu, căci n'am nici o putere. De
unde scieam, că am să nasc și să cresc un tiran pen-
tru Moldova!? Inima lui este pe atât de impetrită, pe
cât faptele-i sunt spăimântătoare. Nici nu sciu ce aș mai
rebuința. Suspinele tale măresc durerea mea. Am

rugat pe Stefan vodă și el abia m'a ascultat; am stă-
ruit, el m'a amenințat și s'a purtat cu mine mai reu
decât cu o străină.

CATERINA: Nenorocită ce sunt! Atunci ce mai
am de făcut? Ori ce speranță e stinsă. Murind el, voi
muri și eu. Me voi duce împreună cu tinerețea mea,
căci nu mai am pentru ce rămâne în lume. Decă Mă-
ria Ta nu mai poți nimic, cine altul să mai potă?

ELENA: Voi mai încercă pentru cea din urmă
oră, și de nu me va ascultă, Dumnezeu să-i resplătescă!
Etă-! Am să-l rog. (Stefan intră.)

SCENA III.

STEFAN, ELENA, CATERINA.

STEFAN a parte: Caterina aici? În cele din urmă,
a binevoit a veni.

ELENA: Fiul meu, Măria Ta, stăpân al Moldovii!
Unind lacrimile mele cu ale acestei sorman copile, te
rog să opresci reul ce voesci să faci!

STEFAN a parte: Îmi strică tot rostul Tare. Mamă,
rugăciunea ei însași va ave mai mare preț.

CATERINA: Pe fericirea Măriei Tale, Dămnă, te
jur, nu sfărămă fericirea mea! Ascultă glasul iubitei
mume și imblânșesce te!

ELENA: Dă-i viața, Stefane, și amândouă Te vom
binecuvânta!

STEFAN: Nu pot strică o hotărîre, m'am jurat pe
sceptrul meu domnesc, pe sufletul meu, că nu-l voi ertă.
Nu calc aceea ce am făgăduit sufletului meu.

ELENA: Acela care a luat o hotărîre rea, pôte să
ia și alta bună. Vei câștiga mult în ochii Moldovii.

STEFAN: E bine. Nu! Ce-mi pasă de Moldova!

ELENA: Dar decă ar veni Sucăva intrăgă să te
rôge?!

STEFAN: Nici atunci... Mamă, ț-am mai spus și
altă-dată. Am isprăvit amândoi. Ce mai poftesci?

ELENA: Acesta este resplătirea ce faci mumei
tale? Îți mulțămesc. Fie-ți spre bine aceea ce faci!

STEFAN: Nu este o ți în care să nu-mi faci ne-
ajunsuri. Te amesteci mereu în trebile mele, par că ai
avé vr'o putere asupra mea. Se vede, că ți-s'a urit cu
palatul domniei și dorești mănăstirea?

ELENA: Dumnezeu! Este fiul meu acela care-mi
grăesce astfel?

STEFAN: Nu mai sînt copil. Astăzi me numesc
Stefan vodă. Pentru că întemplantarea a făcut ca să-mi fii
mamă, ai vré să poftesci Moldova și eu să fii o
păpușă.

ELENA: Ești rușinea nămului teu!

STEFAN: Mergi!

ELENA: Să fii blăstemat! Îl voi scăpă. Me duc să

smulg cuțitul din mâna gădelui. Voi chema poporul să
me ajute; Sucéva își va aduce aminte ceea ce am fost
altă-dată. (*Ese.*)

SCENA IV.

STEFAN, CATERINA.

STEFAN: Poporul! Sucéva! Bun sprigin ai! Dar
ai uitat, că se mai află și oștirea condusă de vitézul
Trifan și vrednicul meu Joldea, cărora le-am spus, ca
ați mai cu seamă să ia măsuri strașnice. (*Ecaterina vo-*
ind se iese, o opresce.) Remăi, Caterino; nu te luă după
o nebulă! Tu-l poți scăpa.

CATERINA: Dela Măria Ta nu mai aștept nimic.

STEFAN: Imblândește-te și se vorbim cum se ca-
de! Știi bine, că te iubesc.

CATERINA: Înțeleg, cu ce preț îl pot scăpa.

STEFAN: El este în mâna mea, eu sunt în mână
ta.

CATERINA: Lasă-i viața și voi dice că ești mare,
fiind că numai astfel me vei face fericită.

STEFAN: Și pe mine numai tu me poți face fe-
ricit.

CATERINA: Stăruiesci?

STEFAN: Da.

CATERINA: Altfel nu-l vei eria nici decum?

STEFAN: Chiar decă aș sci, că voi fi treznit în
acest minut.

CATERINA: Depărtază ori ce gând de a izbuti!
Decă me pui între doue prepastii: mórtea lui séu in-
josirea mea, află că eu imi aleg pe aceea ce nu me va
face să roșesc. Er sângele lui, ca și al meu, să cadă
asupra ta, tiran nelegiuit!

STEFAN: Limba ți s'a cam inasprit și te va ține
scump.

CATERINA: Ce pot să perd mai scump, decât pe
acela pe care-l iubesc?! Dumnezeu să-ți deie acel bine
ce-mi faci mie! Me duc să mor lângă densusul.

STEFAN: O! nu; decă ai poftă să privesci, poți
vede și d'aici, erta, vină la ferestă! Eia mulțimea cum
așteaptă; erta călăul, care așteaptă numai un semn din
partea mea!

CATERINA: Călăul! Me infior. Lasă-me să
me duc!

STEFAN: Nu te vei duce. Stai! El va muri și fără
tine... Eu dau semnalul.

CATERINA: Ah! (*Cade.*)

STEFAN: Ce-am făcut!? Mama a plecat blăstă-
mându-me și apoi... Dar ce ved!... Umbra tatălui
meu! Ce vrei cu mine, părinte!? Ce vești mi-aduci?
Nu cumva ai venit să me ei cu tine? Cu chipul incrun-
tat, el me muștră, el me amenință. O! par c'ar avé
a-mi cere socotela de tot sângele ce am vârsat... Cum
me întrebi ce am făcut din Moldova? Cum? Te arăți
ca să prorocesci peirea némului tu!? O! nu, tată, nu!
Nu dice, că am să pier! Me simt abătut ca omul ce-și
aplecă fruntea pe marginea mormântului. Ertă-me, fal-
nicule Rareș; erta pe un fiu nimernic! Am uitat cele
din urmă cuvinte ale tale. Tocmai acum mi le aduc a-
minte. Când erai pe patul de mórte, chemași pe fiii tei
și le dișeși: „Copiii mei, fiți drepti, fiți viteji, iubiți
Moldova!...” Vai! și fiii tei, abia muriși și ei le ui-
tară. Unul cădu cu rușine și celuilalt cine scie ce gró-
nică cadere i se pregătește... Așa! am să pier, vîi ca
să-mi anunți mórtea. Umbră mormentală, vinit-ai ca să
aduci spaima în sufletul meu?!... Tată, ai milă de fiul
teu!... Caterino, Caterino! (*Cosma intră.*)

SCENA V.

STEFAN, COSMA, CATERINA leșinată.

COSMA: Măria Ta!

STEFAN: Cine me chemă? Tu? Dă-mi pace, fiu
al iadului!

COSMA: Măria Ta, vor să te omóre.

STEFAN: Să me omóre!? Cine? Unde sunt uciga-
șii? Cine?

COSMA: Boerii.

STEFAN: Cari boeri? Spune curând!

COSMA: Moțoc și alții mai mulți. Chiar acum aflai.
Viu într'un suflet. Eram din întemplat la Moțoc; o ușe
numai me despărțea de densusii. I-am audî făcînd ju-
rămîntul, și ciocnînd cuțitele. I-am audî dicînd: „Să
pieră tiranul!” Nici un moment de întărdiere. Ești în
primejdie, Dómnne.

STEFAN: Să poftescă! I aștept.

COSMA: Fugi, ascunde te Măria Ta!

STEFAN: Tacă-ți gura, nerodule!

COSMA: Dar, Dómnne...

STEFAN: Ce fac păzitorii palatului? Sînt întreți?
Sînt destui?

COSMA: Tocmai acésta voiam să ve spun. Nu e
nici unul.

STEFAN: Nici unul! Este adevărat ceea ce spui?

COSMA: Adevărat. Să mi se înțelezeze gura, decă
nu este adevărat!

STEFAN: Joldea! curînd Joldea! Du-te, alergă,
găsește-mi pe spătarul, adu-mi pe spătarul! Fulger.
Cosma! (*Cosma ese; intră Moțoc, Istrate, Miron.*)

SCENA VI.

STEFAN, MOȚOC, ISTRATE, MIRON, CATERINA leși-
nată.

MOȚOC: Stefan vodă, pân'aici!... Moldova e să-
tulă și Dumnezeu te pedepsește prin brațul nostru!

STEFAN: Veniți ca tălharii...

ISTRATE: Invetă ce va să dică a ucide! (*El lo-
vesce.*)

STEFAN cădînd: Ah!

MOȚOC vedînd pe Caterina pe care Stefan o acoperia:
O femeie!... Cine?... Sora mea!... Caterino. Cate-
rino!... Tu aici?

CATERINA: Glasul fratelui meu!

MOȚOC: Deșteptă-te, răspunde!... E vr'o nenor-
ocire ce ți s'a întemplat?

CATERINA: Nu e alta nenorocire, decât aceea că
logodnicul meu nu mai este.

MOȚOC: Logodnicul teu trăește; tiranul a murit.

CATERINA: El trăește?

MOȚOC: Fă semn dela ferestă Miron, ca să afle
Moldova ce s'a întemplat!

CATERINA: Stefan vodă ucis!

MOȚOC: Da. Acésta e cea mai bună plată pentru
tirani. (*Rocsandra intră.*)

SCENA VII.

Cei de sus, ROCSANDRA.

ROCSANDRA vedînd pe Stefan ucis: Fratele meu
omorît! Boeri ucigași, ce demon v'a condus mâna să
săvârșiți o faptă atît de năgră! Fratele meu, Stefan,
fratele-meu, resvrătitorii te-au perdut! Nelegiuîților, ce
mai vreți?

MOȚOC: Domniță, fratele diale e mort; acum poți
strigă: Să trăiescă Moldova! (*Joldea intră.*)

SCENA VIII.

Cei de sus, JOLDEA.

JOLDEA: Ce este? Ce spaimă s'a răspîndit?

MOȚOC: Ce este, privesce, spătare Joldea!

JOLDEA: O! ce grozăvie!

ISTRATE: Grozăvie, însă dréptă.

JOLDEA: Ce fel, boeri, și ați critezat ca să omo-
riți pe Domnul Moldovii?

MOȚOC: Pe călăul Moldovii, ca să punem în locu-
un domn.

ROCSANDRA : Inchide-i, spătare, dă-i pe mâna poporului, ucide-i! Ei au omorît pe fiul lui Petru Rareș. Resbună, Joldea, pe fratele meu!

MOTOC : Prê bine, dar mai e cineva mai mare decât spătarul, este poporul Moldovii. Numai el are drept să judece fapta noastră. Ucigașii tiranilor se numesc totdeauna mântuitorii țării. Ștefan Rareș și-a așternut singur, acum se dormă! L'am rugat și mi-a răspuns, că e stăpânul Moldovii și face ce voește. L'am omorît ca să aducem altul a face nu ceea ce voește, dar ceea ce este bine. Acesta e sarcina celui ce voește a sta pe tronul lui Alesandru cel bun și a lui Ștefan cel mare. (*Costin, Ion, Vrancea, Albu etc. poporul intră.*)

SCENA IX.

Cei de sus, COSTIN, ION, VRANCEA, ALBU, MITREA, UDREA, DABIJA și popor.

POPORUL : Trăiescă Joldea vodă!

VRANCEA : Ță-l colo, a reposat.

ALBU : Dumnețeu sê-l erte!

COSTIN : Boeri, mulțumire voue! M'ați smuls din așa mormântului.

ION : Boeri, ați scăpat Moldova! Ați resbunat pe mulți cari au suferit. Vecinică să fie pomenirea voastră în vremea viitoare! Unde e grozavul fecior al lui Petru Rareș? Doresc sê-l văd și eu.

VRANCEA : Ță-l!

ION : Ștefan vodă! Acum sora mea, după îndelungate suspine, va pute ride. Imi pare reu, că n'am fost și eu între aceia cari te-au lovit.

MOTOC : Am auzit strigând „Să trăiescă Joldea vodă!” Alegerea este bine făcută, Dumnețeu a dat bună povață gândurilor voastre. Noi, boerii, unim glasul nostru cu al vostru. Așa este, boeri?

BOERII : Așa. Fie-ne el domn!

MOTOC : Astfel că tronul nu se va instrăina din temul lui Rareș. Spătarul este logodnicul domniței Rocandra, fiica marelui Petru. Ei, dimpreună cu rodul ce e va dărui Dumnețeu, vor cârmui Moldova pe calea cea dreaptă.

VRANCEA : Dumnețeu sê le lumineze drumul ca să fie bine și sê sfârșescă cu bine! Sê strigăm cu toți : Sê trăiescă domnul și domna!

JOLDEA : Dăcă țera are incredere în mine și me lege, eu me supui, cu tote că ni se dă coróna după întemplantare atât de nenorocită.

TOȚI : Sê trăiesci, Măria Ta!

ION : Fraților moldoveni, mari și mici! Acuma lujba mea de călău încetăză. Am fost călău, nu ca să au mörtea, ci ca s'o depărtez. Țiua bună Țic acestei țeserii. cea mai urită din toate câte sânt pe pământ. Ecă ar fi sê fiu călău. acesta aș pute-o face numai intru acest miserabil, arătând pe Cosma : care a dat pe ora mea în mâna desfrânatului seu stăpân . . . dar ert.

MOTOC arătând pe Ion : Acest om nu este boer și are multă știință, dar este deștept, și are inimă de moldovean; însușiri ce prețuesc mult în aceste timpuri. Iăria Sa pôte găsi un bun stêlp pentru domnie și un rat pentru țără. (*Elena intră.*)

SCENA X.

Cei de sus, ELENA.

ELENA : Fiul meu, fiul meu! . . . Vai! mi-am blăsmat copilul. Nenorocire mie. Nimernică mamă . . . El perit . . . Ștefane, Ștefane, scumpul meu!

ȘTEFAN abia grăind : Mamă, ertă-ne! (*Espiră.*)

Cortina cade. Fine.

N. V. Scurtescu.

Mângăere în lacrimi.

(Goethe)

„Dă ce te-arăți așa de trist

În cês de veselie?

Pe ochi se vede că ai plâns,

Și nu vrei sê-mi spui mie.

„Și dăc' am plâns, mi-am plâns atunci

Durerea mea cea mare,

Și mult e dulce lacrima,

Ce-aduce alinare.”

Voiși te chiamă prietenii

Lă pept ca sê te strângă,

Și ce-ai perdut ei vreau, sê uiți

Și jalea-ți sê se stingă.

„Voi veseliți, dar gândul reu

Nu sciți cât me muncesc;

Ah, n'am perdut nimica eu,

De și ceva-mi lipsește.”

Puterile adună-ți dar

Acum fiind la vreme.

Și ce doresci, tu vei ave.

Luptând far' a te teme.

„Aprôpe nu e, ce voesc

Sê-mi cadă parte mie —

Dar strălucesce mai frumos,

Ca stêua pe tărîe.”

De stele nu grăi acum,

Căci nu doresci de stele —

În nôpte numai vesel ești,

Când poți căută la ele.

„La ele-adesea caut și eu

Când Țiua 'nct se stinge;

Deci pân' o lacrimă mai am.

Lăsați-me a plânge!”

G. I. Bogdan.

Timpurile ghiătoșe și diluviul.

III.

Dăcă o teorie ôreși-care voește sê fie proclamată de adevărată, atunci trebue sê stee în consonanță nu numai cu rezultatele ce ni plac a le derivă dintr'ênsa, ci și cu adevărurile puse în scriitorii cei mai vechi. Și cartea cea mai vechiă, în care sânt descrise evenimente, la aparință contrarie cu teoria de sus, fără îndoelă este sânta scriptură. Acolo aflăm la Moise cartea I cap 7 și 8 vorbindu-se despre un diluviu sêu despre așa numitul „potop alui Noe”. Moise Țice între altele : „150 de Țile a stat apa 15 coți de naltă peste fața pământului și a inunda acoperind munții. La poruncă dumneȚească Noe și-a făcut o barcă lungă de 300 coți, lată de 50 coți și naltă de 30 coți și a luat cu sine intr'ênsa tot felul de animale ce nu pot trăi în apă, dar din fie-care câte o părechică, și 'n barca aceea s'a mântuit pe sine cu pe soția sa, cu pe toți pruncii sei dimpreună cu multele părechii de animale; cele alalte fâpturi, ômeni și animale, ce nu pot trăi în apă, s'au innecat. Barca s'a oprit pe muntele Ararat din Armenia.”

Cumcă evenimentul acesta s'a întâmplat într-un devăr, ni spun și tradițiunile altor popoare. Așa în istoria Babilonienilor aflăm vorbindu-se de o esundare foarte mare, căreia s'îi fie cădută victimă întreaga omenimea, afară de câțiva înși. Acolo se dice: „Murind Otiartes, urmă în domnie fiul său Xisutheus; la acesta i se arătă în vis Saturn și i spuse în 15 a lunii Daesius (a doua lună după ecuinocțiul de primăveră) se va prepați întreg genul omenesc de pe pământ. Saturn apoi i demandă lui Xisutheus să scrie scirea acestă și să o îngroape în Sippara, ce se numește și cetatea sôrelui. Mai încolo i demandă să-și construiască o nae, pe această să o inzestreze cu tot feliul de proviant, să adune într'însa tot feliul de paseri și animale, ce nu pot trăi în apă, acolo să intre densusul cu toți amicii și cu nescuții sei. Dacă îl va întreba cineva, unde vră să navigeze, atunci să răspundă, că la de, pentru ca să se rîde de densusii să-și reverse mila peste genul omenesc“. Xisutheus ascultă de porunca ddească și construiește o nae lungă de 5 stadie și lată de 2 stadie și făcând după cum i demandă deul. După ce s'a tras puțin apă, Xisutheus a trimis din nae paseri, dar acele er s'au rentors, din cauza că n'au aflat pământ uscat. El a trimis și în a II-a și paseri, dar și aceste s'au întors; cele ce le-a trimis a III-a și nu s'au mai rentors. Atunci Xisutheus eși din nae, sacrifică deilor pentru că l'au mântuit și apoi dispărură. Cei ce au rămas pe pământ îl strigară, la ce densusul se le fie răspuns: „Fiți temetori de Ddeu, mergeți la Babilon și luând de acolo scrisoarea îngropată, numiți pământul acela Armenia“.*

Mitologia grecescă încă ne vorbește despre o esundare cumplită. Pe timpul lui Deucalion și a soției sale Pyrha, Grecia întreagă fu inundată de apă; totă omenimea s'a înecat, numai Deucalion cu Pyrha s'a mântuit pe o nae, care se opri pe muntele Parnas.

Din descoperirea lui Moise și din tradițiunea grecescă ne convingem, că înainte de diluviu au asistat omeni.

Dar și la alte popoare antice aflăm vorbindu-se despre atari evenimente. Așa într'un fragment de carte chinească intitulat „Chonking“, împăratul Yao dice în discursul său: „Apele, care mai înainte ajungeau până la ceriu, acum s'au contras până la pîele muntilor, acoper numai colinele cele mai aședate. Dacă voim să facem din țara noastră o țară agricolă, atunci este neapărată necesitate să construim canaluri ca să se scurgă apele și să rămână colinele pământ productifer“. De aici putem afla, că apele pământului s'au vîrsat și au înecat până și vîrfurile muntilor, după aceea erăși s'au contras, așa că pe timpul împăratului Yao, China începea să devină țară agricolă.

La Tartari și la Hindu încă se află urme despre diluviu; ba! la cestia scirea este suscepută și în cărțile cele sante. În cartea intitulată „Bhagawata“ se dice despre diluviu: „După ce demonul Hajagriva a răpit dela Brahma pe Vedaș (biblia Hindelor), căci Brahma la finea Manwantarei** a șesa s'a retras la repaus, atunci s'a corupt omenimea, afară de 7 Riși și de Sajavrata. Vișnu în formă de pescuț se arătă lui Sajavrata, care venise la valea Critamala ca să se purifice; din pescuț Vișnu se făcă pesce tot mai mare și Sajavrata s'a uimit foarte, deci l'a și persecutat până în ocean vîind ca să-l prindă. Ajungînd la ocean Vișnu se descoperi lui Sajavrata și i spuse că în timp de 7 zile se vor îneca. Densusul să-și facă o nae nouă și spațioasă.

să adune într'însa tot feliul de plante medicinale și grăunțe bune de mîncare, să dea loc la cei 7 bărbați sfinți și la femeile lor, să aducă din toate animalele câte o părechie și apoi însuși să se sue fără de frică în nae. „Și atunci Sajavrata — dîse Vișnu — se vede pe Ddeu față în față, cum îi va răspunde la toate întrebările tale“, după aceea dispărură. După 7 zile oceanul eși din țermuri și ploile locale inundară pământul. Sajavrata cugetînd la Ddeu, vedu o nae enormă înotînd pe apă, intră într'însa, după ce implini toate cererile lui Vișnu și vedu pe acesta cum i legă naia, cu un șerpe marin ca și cu o funie grosă, de infricoșatul său corn. Treceînd potopul, Vișnu ucise demonul și recăpătă pe Vedaș, apoi introduse pe Sajavrata în științele divine și-l destină al VII-le Menu* sub numire de Vaivasvata, adică fiul sôrelui.**

Ce e mai mult! Notițe despre atare esundare aflăm și la popoarele din America nordică. În descrierile sale de călătorie Kalm dice, că între sîlbatici de prin America nordică circulează faime, că țera lor de mult, foarte de mult a fost esundată până la vîrfurile munților celor mai înalți.***

Dar nici de prin Australia, nici din Africa sudică și nici dela popoarele Americii meridionale nu avem scire despre atare esundare. Atîta se poate statui, că esundările, de care amintesc popoarele de pe emisfera nordică, să se fie întîmplat cam cu 2300 a. Ch. sau mai înainte de asta cam cu 4200 ani.

Dacă voim să dăm o explicare cât mai rațională despre acele esundări, sau despre diluviu, atunci trebuie să cercăm înainte de toate, într-un cât a fost posibil acest fenomen infricoșat?

Moise dice că pământul a devenit innecat prin mulțimea ploilor. La Chinezi împăratul Yao dice numai, că apele au scădut, sau că mările s'au contras, de unde se poate induce, că esundarea s'a întîmplat înfîndu-se mările succesive. În Vedaș la Hindu, cartă trairă mai aproape de Joraileni de cât Chinezii, se dice că pământul l'au înecat ploile, și că unii muritori s'au mântuit pe năi construite la poruncă ddească.

Diferința mare se află între datele ce le avem despre diluviu, dar într'una vedem că toate consună, că adică diluviul să fie avut loc în mileniul al V-le înainte de asta. Ce este mai caracteristic! Tradițiunea fie-cărui popor vorbește numai despre inundarea țării sale și despre înecarea poporului său! Numai Moise dice, că tot pământul a fost innecat! Dar dacă afirmațiunea această este adevărată, cum și de unde să ni putem înțepui, că s'au strîns în atmosferă atîția aburi de apă ca să ploe ploile torențiale 40 de zile și 40 de nopți? Sau unde să fie evaporat după aceea atîția apă, ca să rămână pământul uscat? Să nu scrutăm după minune, ci să amblăm pe unde ni permite rațiunea!

Înainte de Moise au fost omeni, deci și pământ uscat, așa. dară atmosfera pământului nu a putut primi din apele pământului atîția aburi, ca să ploe dintr'însa după aceea 40 de zile și 40 de nopți și să innee întreagă fața pământului! Apoi nici muntele Ararat nu este cel mai înalt munte de pe pământ! Drept aceea ni este permis a presupune, că și la Moise va fi corect a admite o esundare parțială, și nu a întregii suprafețe a pământului!

După această corectură esențială, să cercăm a explica diluviul din teoria sus-atînsă!

Cu 5000 ani înainte de asta ecuinocțiul de primăveră al pământului abia va fi trecut dela A nișel în

* Vedi Jackson „Anticități chronologice“, trad. germ. de pe engleză de G. E. Windheim.

** Manwantara la Hindu înseamnă un perîod de ani, care să cuprindă 852000 de ani divini, înțelegînd sub an divin un an compus din 365 de zile, dar fie-care și de aceste să numere un an de ai noștri. Omenimea trăește în Manwantara a VIII-a.

* Menu înseamnă fiul lui Brahma. Vedi „Tratatul despre istoria, anticități, artele, științele și literatura Asiei“ de Sir William Jones, trad. din engleză de I. Th. Fick pag. 357.

** Vedi tot acolo pag. 60 și seq.

*** Vedi tot acolo pag. 60 și seq.

Lupta zimbrului cu lupii.

direcțiunea spre *C*. Cu alți 5000 de ani înainte va fi fost trecut dela *D* spre *A*, adică emisfera nordică a pământului cel puțin până în apropiere de tropicul racului va fi fost un deșert ghiătos, fără de nici o urmă de viață. De atunci încôce, primind polul nordic din ce în ce mai mulți rați de lumină, a încetat de a se mai forma ghiată. Apropiându-se ecuinocțiul de primăveră către *A*, ghiata din prejma tropicului s'a topit și apa de pe pământ a început să-și schimbe cursul spre emisfera sudică. Crescând și căldura alături cu soare, din apele emisferei nordice s'a implut atmosfera de aburi. Întru aceste apele s'au contras și au lăsat în urma lor țări acomodate pentru locuințe omenești. Adam se simți de minune bine în raiul pământesc, de ore-ce pământul, odihnind mai mult decât 10,000 ani sub aripile oceanului, devenise un magazin de bunătăți, pe care sôrele cel întinerit le imprăștiă acum pământurilor din mână plină!

Mai mult decât 2000 ani trecură dela ivirea omului pe pământ și acesta gemea acum de mulțimea omenilor, cari descinseră de pe munți tot mai la vale și ocupând pământul cel mai folosibil, înființară staturi, dintre cari China cu bună-sămă va fi avut rolul cel mai însemnat!

Dar să ne punem în vedere spre exemplu timpul de tranziție dela ernală la veră și dela veră la ernală, cuprindând anul constătoriu numai din ernală și veră! De câte ori avem în martie zile foarte calde, așa, cât nici nu ne mai vine în minte, că din dărul acestor zile farmecătoare se mai află niște viscole, cari în aprilie său mai rar și în maiu ne vor prefăce în nimica speranțele, ce le-au sedit pe câmpuri și le-au spândurat de pomi zilele cele amăgitoare ale lui martie! Și erăși de alta parte, de câte ori prin octombrie, decât nu dora și prin septembrie, un vânt meo-noptial ca și cu seceră morții scerge de pe pământ vestmântul cel încă destul de festiv al verii și întinde covorul cel alb plin de flori, carele prin noiembrie, ba alta-dată chiar în decembrie se mai împătură pentru câteva zile! Și ore ce sunt schimbările aceste cu drept cuvânt neașteptate? Sunt efectele forțelor naturei, care nu au ajuns să se echilibreze!

(Înceierea va urmă.)

T. Ceontea.

Femeia în istorie.

(Urmare.)

Dar să trecem acum la romane, despre cari știu, iubite cetitoare, că cu mai mare interes veți citi.

Și care română nu ar citi bucuros și cu plăcere despre virtutea, iubirea de patrie și de cultură prin cari escelând romanele, și-au câștigat un renume distins în istoria universală?

Fetele la romani erau foarte strict crescute, le-au crescut numai de femei casnice; însă decât ele au găsit des ocaziune să fie mai mult decât acele, asta a fost eflusul spiritului republicei, care a exerciat influința sa binefăcătoare în multe direcțiuni și asupra secului femeiesc.

Posiția femeii eră demnă de a bărbatului, de și prin lege eră condamnată mai ca sclavă față de bărbat. Însă dintr-o parte obiceiul, dintr'alta istețimea și amabilitatea ei, i-au dat în curând și ușor domnirea asupra căsiei și foarte des și asupra bărbatului.

Dar să privim mai cu atențiune romanele cele mai renumite! Să începem la

Veturia.

Templul cel mare în Roma, edificat și sfințit de regele Numa Pompiliu, în onoarea lui Janus patronul în-

cheiării resbelului și a păcii, eră deschis căci Roma se găta eră de resbel. Și chiar în contra unui fiu al ei: Caiu, Marciu, Coriolan, (numele Coriolan i s'a dat ca predicat după un resbel glorios în contra Volschienilor, pentru bravura ce a dovedit ca beliduce cucerind orașul Corioli.

Coriolan, erumpând o fomete în Roma, propuse senatului a folosi acesta spre a detrage dela plebei drepturile politice abia câștigate; așa, ca magazinele de bucate (donate de un rege Sicilian) să se deschidă plebeiilor numai cu acea condițiune, decât ei vor renunța de a avea tribunii lor. Propunerea acesta răutăcioasă a produs o certă în care Coriolan a fost ținta urei poporului, care pretindea, ca acest despoziator al drepturilor poporului să se tragă înaintea justiției; tribunii au isbulit să esopereze ca să fie ascultată pretensiunea poporului, și după cele mai vehemente desbateri Coriolan fu esilat pentru totdeauna din Roma.

El fugi la Volschieni, inimizii Romei, cu dorința d'a se resbună în contra patriei sale.

În puțin timp el a capacitat pe Volschieni de a decisa un nou resbel în contra Romei, și au incredințat lui comanda supremă a armatei.

Coriolan a sporit armata acesta cu o mulțime de esilați romani, cari cu bucurie i s'au aliat.

Pustiind și cucerind orașele pe unde trecea cu oștea sa mare, el ajunsese înaintea Romei în 488 n. Chr.

În Roma intră frică mare, căci nu avea armată, care să combată pe fiorosul Coriolan. Nesciind ce să facă, senatul hotărî să trimită la dânsul o deputațiune, care să ceară pace.

Coriolan însă primi deputațiunea cu superbie nemărginită și fiesă niște condițiuni atât de aspre, încât Roma nu le putu primi.

Deputațiunea a dona și a treia avură acelaș succes nefavorabil. Într'aceste crudul resbunător amenință, că va dărîmă orașul întreg. Atunci Roma risca să facă o cea din urmă încercare spre ai înmăia inima.

Veturia, cărunta mamă, și Volumnia soția lui Coriolan, seadeau lucrând în casă, triste de suferințele ce cruda sorte li-a măsurat. Coriolan, iubitul lor, esilat, venia spre oraș cu oște cruntă, ca să-și resbune. Veturia tocmai mângăia pe Volumnia, pe care o cuprinsese dorul de soțul ei iubit, când ușa se deschise și o deputațiune a senatului se ivi înaintea lor rugându-le să facă ele ultima încercare spre a molcomi mânia lui Coriolan și astfel spre a scăpa orașul de perire.

Veturia cu ochii plini de însuflețire pentru iubirea patriei, le promise; apoi dimpreună cu Volumnia îmbrăcând stola albă, la grumaz și la creșuri țesută cu roșu — ceea ce la femei eră ca la bărbați toga, vestmânt de onoare distinsă — luară copiii lui Coriolan de mână și plecară spre tabăra lui. Imposant eră șirul femeilor celor mai distinse din Roma, cari s'au alăturat către Veturia, îmbrăcate toate în alb, spre a merge la Coriolan.

El primi deputațiunea femeilor, în a căror frunte se află mama și soția lui, cu totă stima. Dar față de rugările lor remase mult timp neînduplecabil, până ce în sfârșit Veturia se aruncă la picioarele lui dicând, că numai peste cadavrul ei va pute trece în Roma.

Acosta privire a înmăiat inima bărbatului superb și între lacrimi amare strigă: „Mamă, mamă! m'ai desarmat; ai mântuit Roma, dar ți-ai pierdut fiul”.

După aceea el conduse armata îndărpt, și prorocirea lui se adeveri iute, căci pe drum fu ucis de Volschieni.

Cu însuflețire mare fu primită Veturia, mântuitoarea Romei, când se rentorse în oraș; însă durerea nemărginită pentru pierderea fiului seu o duse curând în mormânt. Dar memoria ei a ramas eternă.

Virginia.

În alléurile recoroşte ale unei grădini frumoase din Roma se preumblă Virginia cu mătuşa ei, care i eră şi crescătorea, căci mamă nu mai avea.

Frumoasă eră Virginia, ca toate romanele, frumoasă ca Venus, ba încă doră şi mai frumoasă. Părul ei negru care încungiură faţa-i albă şi clasică, îl purta ca vestalinel, înainte buclat puţin şi ținut de un diadem care numai în mijlocul frunţii se vedea, înderept eră împletit şi arangiat în formă de roşă peste care apoi venia un vël care ajungea până la umeri.

Toate romanele se peptenau aşă sub republică. Toaleta-i se compunea dintr'o tunică albă ţesută ici-coloa cu vênî, la umeri cuprinsă cu agraffe, ăr la mijloc înfăşurată cu un brău lat.

Din ochii ei negri lucitori, se reflectă o tristetă, dîcînd cătră mătuşa sa:

— O! nu mai vine Itiliu.

— Nu fii supărată, dragă! Ştii, că e ocupat cu pregătirile pentru nuntă.

Însă Virginia nu audia cuvintele consolătore ale mătuşei sale, ci privia cu ochii plini de fericirea unei mirese inelul de logodnă pe care se jucau raşele sôrelui şi care după datina romană îl purta pe degetul al treilea dela mîna stîngă, căci se dicea că acel deget stă în legătură prin un nerv cu inima.

Dar deodată ea sări cu bucurie cătră uşa grădinei, de unde chiar venia Itiliu, iubitul ei mire.

Însă nu mult timp putură sta mirii fericiţi braţ la braţ, căci ecă uşa se deschise de nou şi pe prag se arătară ômenii legii cu porunca decemvirului Appiu Claudiu, ca pe Virginia să o ducă înaintea justiţiei.

Leşinată la aceste cuvinte, ea cădî în braţele lui Itiliu, de unde cu sila fu smulsă şi dusă.

Appiu Claudiu, un decemvir tiran, s'a înamorat de mörte de Virginia, fêta lui Virginiiu, un căpitan al plebeilor, fără nici o speranţă d'a o puté luă de soţie, căci nu numai Virginia eră logodită, dar şi el căsătorit. Divorţurile nu formau vr'o raritate mare, dar legea opriă căsătoria între patriciu şi plebeiu. Cu cât însă putea fi mai puţin vorba de o căsătorie întră el şi Virginia, cu atît mai mult se nisuiă el a o căştigă prin tot felul de intrigi.

După ce s'a convins, că păzitărea Virginiei nu se pôte cumpără pentru intenţiunile lui, a autorisat pe un client şi instrument al lui, să pretindă edarea fetei pentru cuvîntul că fêta ar fi a unei sclave d'a lui, prin urmare sclava lui, adecă a clientului.

Asta s'a întemplat, şi aşă Virginia fu adusă înaintea justiţiei.

Virginiiu, care se află departe în taberă în contra Sabinilor cu cari avea Roma resbel, nu sciea nimic despre mişelia ce s'a sêversît în contra ficeei sale.

Însă abia primî scire prin Itiliu, grăbi împreună cu amicii lui în Roma, unde a documentat că Virginia e fîca adevărată a nevastei sale. Dar Appiu Claudiu a declarat, că el e fôrte bine informat despre toate, şi fêta lu judecată sclava clientului seu. Cu toate că toţi erau convinşi despre nedreptatea acestei judecătîi, însă cu mult mai tare se temeau de decemvirul puternic, încungiurat de lictorii sei, decăt să fi cutezat amicii lui Virginiiu a combate nedreptatea cu fôrta.

Virginiiu singur a prevêdî, că numai un mijloc este a scăpă fîca sa de desonorare. Cu linisce mare, ca şi când s'ar fi convins de adevêrul judecătîi, s'a rugat de iertare de Appiu Claudiu, şi de odată îşi ceru voia d'a puté consolă fêta desperată.

Acum el pîşi cătră Virginia plîngendă, o chemă la o parte şi ştergîndu-i lacrimile, i şopti cuvintele:

— Iubita mea! Numai un mijloc scîu spre a-ţi scăpă onôrea. Acela e mörtea! Vrei?

— Vreu, tată! — răspunse ea cu o rezoluţiune admirabilă.

La aceste cuvinte Virginiiu scôse un pumnal şi străpunse fîca sa iubită.

Apoi ținî ferul plin de sânge cătră Appiu Claudiu, rostindu-i cuvintele:

— Prin acest sânge innocent sfîntesc capul teu Deilor din infern!

Şi înainte de ce decemvirul spăriat ar fi putut da lictorilor sei porunca d'a prinde pe bêtânul curajos, se repeđi pe cal, şi alergă în taberă, unde povestînd cele întemplate, infuriă armata întregă.

Armata, cu dispreţ şi ură în contra tiranului, urmă cuvintelor lui Virginiiu şi se rescolă contra decemvirilor. Virginiiu, pe care voiră să-l alegă conducător, nu primî, dîcînd că pentru el nu se potriveşte nici un post de onôre, până ce Virginia nu va fi resbunată.

Virginia a şi fost resbunată, căci decemvirii, a căror domnire a cauzat multe rele Romei, s'au gonit pentru totdeuna (în a 449 n. Chr.)

Sângele inocent al Virginiei a fost sigilul libertăţii nou; tocmai ca în an 510 n. Chr. sângele Lucretiei, care mai bine s'a sinucis, decăt să trăiescă desonorată, şi prin mörtea ei Romanii infuriaţi s'au resculat în contra regilor şi gonîndu-i au proclamat republica.

(Înceierea va urmă.)

Petronela Cornea Mişci.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

95) *Clintî, sclintî, scrîntî*. Cuvîntul „clintî“ se află numai în dicţionarul dlui Polizu şi Cihac (Dicţionarul Academiei române de Laurian şi Massim sub cuvîntul „scrîntî“ pomenesce şi despre „clintî“), dar e usuat şi în graiul bănăţenesc, şi are semnificaţiunea de: a mişcă din loc, a se mişcă; movere, se movere lat.; mouvoir, se mouvoir, remuer fr.; bewegen, sich bewegen, weg-rücken germ., d. e. nu clintî pîtra acêsta din loc; taci, sê nu te clintesci, căci capêti bătăie (clintî însemnă nu numai: a nu se mişcă din loc, ci nici aş aplecă, închină, ori mişcă trupul). În graiul bănăţenesc nu are cuvîntul „clintî“ şi semnificaţiunea de „agitare“. Cuvîntul „sclintî“ e tare usuat în graiul bănăţenesc (mai vêrtos în albia Căraşului), el este identic cu „scrîntî“ şi însemnă: luxare, distorquere lat.; tordre, detordre, deboiter fr.; verrenken, vertauchen, verrücken germ., d. e. Petru ş'a sclintit sêu scrîntit piciorul, mîna, degetul etc.; în înţeles figurat: Petru este sclintit sêu scrîntit de minte. Dl Cihac cunôsc în conglăsuire cu graiul bănăţenesc pe lângă „scrîntî“ şi „sclintî“, care din urmă verb nu se află şi în celelalte dicţionare românesce.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 60 şi 61 reduce pe „clintî“ la una şi aceeaşi rădăcină cu „clăti“ şi „clătina“, şi acêsta o face dlui cu tendinţa spre a esoperă o etimologie slavă, derivând estmod toate aceste cuvinte dela paleoslov. „klatiti“: quater, pulsare lat.; dela bulg. „klati“: agiter fr.; dela croat. „klatiti“: abbatre fr.; dela boem. „klatiti“: se-cover, branler fr.; schütteln, schwenken germ. Dar acêsta etimologie a dlui Cihac e necorectă, pentru că nici forma, nici conceptul cuvîntului „clintî“ nu conced o astfel de derivaţiune. Dar dl Cihac face o greşelă şi mai mare, căci el desbină de „clintî“ pe „sclintî“ şi „scrîntî“ măcar că unitatea lor în formă şi concept este evidentă, şi apoi pag. 82 incurcînd la una şi aceeaşi rădăcină pe „scrîntî“ şi „sclintî“ cu „creţiu“, cu „crunt“,

cu „crucă“, cu „scriociob“ și cu „scruntar“, face astfel o confuziune etimologică ne mai pomenită. Nu cred că este filolog serios care să nu condamne o astfel de procedură necritică a dlui Cihac. Noi sub numărul 19 și 59 al acestui tractat, am documentat, cumcă „crețiu“ și „crênten“ sunt cuvinte de diferite rădăcini, de origine romană, eră în „crunt“ d. e. crunt de sânge, vede tot filologul nepreocupat pe „cruentus“ lat. Noi am afirmat de repetite ori în decursul acestui tractat, cumcă filologii neromâni, cari nu au crescut de mici cu geniul și spiritul limbei românesce, nu pot cuprinde cu mintea lor spiritul organisatoriu al acestei limbi, pentru acești și comit dênșii erori compromițătoare. Estmod numai dl'or pot derivă cuvântul „unghie“ (unditia) din elemente străine, eră nu dela unghie (ungula lat.), precum scie derivă tot țeranul român, și precum au format acest cuvânt mai tôte limbele (vedi Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. p. 439 și Miklosich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialecte, Wien 1882 Consonantismus II p. 8.)

Dl Cihac, locul citat, în incurcătura de diferite cuvinte ce a făcutu-o, derivăză cuvântul „scint“ și „scrinti“ dela paleoslov. „kratu“ (cet. krontu) : tortus lat., „kratiti“ (cet. crontiti-se) : torqueri lat., „kruciti“ (cet. cruciti) : contorquere lat., „krenati-krena“ : deflectere lat.; dela rus. „krutyi-krutii“ : tordu, raide, escarpé fr., gedreht, steil, abschüssig germ.; dela polac. „krety“ : tordu, crepu fr., gedreht, kraus germ., „kret“ : torillement, torsion, vertige fr.; zusammendrehen, windung, schwindel germ.; „okrotni“ : cruel, farouche fr., grausam, wild germ., „skrekac“, „skrakac“ : tordre fr., drehen germ.; „skret“ : torsion fr., windung germ.; dela boem. „kruty“ : tordu, cruel, farouche fr.; gedreht, grausam, wild germ., „krut“ și „krout“ : torsion fr., windung germ.; „krutiti“ : rendre acerbé fr., herbe werden germ.; „krutiti“ : tordre fr., drehen germ.; „skrut“, „skrutek“ și „skrutily“ : de tordu, crepu fr. zu drehen kraus germ.; dela neoslov. croat. „krut“ : dur, brut, cruel fr., dick, hart, roh, grausam germ.; dela sêrb. „krecav“ : crispus lat. Dar tôte aceste etimologii ale dlui Cihac intru derivarea cuvântului „scint“ și „scrinti“ din elemente slave sânt din punct de vedere al formei și conceptului cuvântului cu totul necorecte.

Etimologia cuvântului „clinti“, „scint“ și „scrinti“ este evidentă din „clinare“, „clinere“ lat., prin ôreșicare formă de limba romană rustică „clinitare“ seu „clinitire“ și „ex-clinitire“. La acesta etimologie ne constrînge nu numai forma și conceptul cuvântului, ci și dialectele limbei franceze, pentru că în Hecart : Dictionnaire rouchi-français, Valenciennes 1834 pag. 116 aflăm „clinchier“ pentru : bouger, remuer fr., sich rühren, bewegen germ. Hecart produce frasa : „il a un mal de reins qui le fait souffrir quand il se clinche“, adecă : el are un morb de rerunchi care-l face să suferă dureri, când se clintesc (în graiul bănățenesc se respunde și „clinesce“ pentru „clintesc“). Apoi în Hubert : Dictionnaire wallon-français, Liège 1857 pag. 126 încă aflăm „klaintschi“ pentru : pencher, incliner de côté fr., neigen, sich neigen, sich beugen germ.

Deci este demonstrat, cumcă cuvântul „clinti“ și compusele sale „scint“ seu „scrinti“ sânt de veche origină din limba romană rustică.

96) *Hamesi, hămisi*. Cuvântul „hamesi“ și „hămis“ însemnă : fame conficio, excrucio, macero ; fame macerar, extrema fame divexor lat.; affamer, fair mourir de faim; mourir de faim fr.; aushungern, verhungern germ., d. e. începură ostentii a hămesi și a se bolnăvi; cai morți și hămesiți; ați hămesit boii cu multă mênare în plug și nemâncare; omul acesta e hamesit de fôme.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves

etc. pag. 134 derivăză cuvântul din elemente slave, dela boem. „hamati“ și „hamtati“ : devorer fr., verschlingen germ.; „hamcil“ : glouton. avare fr., gefräßig, geizig germ.; „hamat“ : happer fr., aufschnappen germ.; „hamcit“ și „hamtit“ : devorer fr., verschlingen germ. Dl Cihac confruntă și pe alban. „hames“ : glouton fr., gefräßig germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac e cu totul falsă, de ôrece cuvântul românesc „hamisi“ are cu totul înțeles contrariu cuvântului boemesc și albanes, anume : cuvântul românesc nu însemnă : mănca mult, a înghiti, ci din contra însemnă : a flămânzi.

Etimologia cuvântului se află în „fames“ lat., în dialectele limbilor romane sună „hame“. Astfel în Fuchs : Die unregelmässigen Zeitwörter in den romanischen Sprachen, Berlin 1840 pag. 169. anume în dialectul „gasconic“ despre care se tractăză acolo, se dice, cumcă acest dialect mută la începutul cuvintelor pe „f“ în „h“ și între altele din „fames“ lat. formăză „hame“ : faim fr., hunger germ. Asemene și în limba spaniolă aflăm „hambre“ pentru : fôme, și „hambrear“ pentru : a fômă. În Monti voc. dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 4 aflăm „am“ pentru : mangia (mănâncă) ital. și : fa : mangiare ital. În Morri : Vocab. romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 34 încă stă „am“ pentru : voce imitante l'azione di chi trahgiottisce qualche cosa, — va să dică : cuvântul ar fi o onomatopee reprezentătoare de sunetul ce ce produce prin înghițire de bucate. În Banfi : Vocabolario milanese-ital., Milano 1852 pag. 15 încă aflăm „amm“ pentru : mangia (mănâncă) ital. Acest „am“ al dialectelor italienești stă pentru „ham“ căci dialectele italienești lapădă pe „h“ dela începutul cuvintelor.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „hamesi“ și „hămis“ este urdit din lătuiescul „fames“ și este de origină rustică.

97) *Rumên, rumen*. Cuvântul „rumên“ (nu „rumean“ seu „rumin“) însemnă, în concepțiune principală numai : roșietă naturală a feței; faciei color rubus lat., face vermeille fr., gesichtsrothe germ., d. e. omul acesta e rumên în față; de aci apoi derivatele „rumeni“ și „rumenă“ d. e. omul acesta eră vestic mai înainte, dar acum a rumenit eră în față; omul acesta se rumenesce în față cu rumenele. După cunoscînța noastră cuvântul „rumên“, „rumeni“ și „rumenele“ nu se aplică decât la colorea roșie a feței.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 321 derivăză cuvântul „rumên“ din elemente slave, dela paleoslov. „rumenü“ : ruber lat., rumeniti : rufare lat., combinând și pe neoslov. croat. sêrb. „rumen“ : rouge fr., roth germ., „rumenilo“ : fard rouge fr., rothe gesichtsschminke germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac nu este corectă.

Dicționarul Academiei române de Laurian și Masim, București 1871, pune cuvântul „rumên“ între cuvintele străine din glossariu, și apoi îl derivăză din sanscritul „ruth“, măcar că cristalisarea limbei românesce în prima linie și în factorul principal nu are nimic de a face cu limba sanscrită.

Etimologia cuvântului zace în lătuiescul „rubinus“ care este urdit din „ruber“ și „rubeus“ și însemnă un ce de colore roșie. Din „rubinus“ prin lăpădarea finalului „us“ și trecerea lui „i“ în „e“ s'a format „ruben“, apoi prin convertirea lui „b“ în „m“ (ca „prebendă“ din „prebenda“, „magrin“ din „bagrin“, „metură“ din „betula“, „mrênă“ din „brênă“) după cum cere dinamica limbei față cu finalul „—ên“, s'a format „rumên“. În Porru Dizionario sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 115 încă aflăm „rubiu“ pentru : rosso (roșiu) ital.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „rumên“ este urdit din „rubinus“ și trebuie să fie de o străveche origină din limba romană rustică, și cumcă din limba

daco-română prin scriitorii români cari au cultivat limba veche slovenescă, a intrat cuvântul în limba paleoslovenică și în limbele slave meridionale, căci la din contra ar trebui acest cuvânt să vină înainte și în limba boemescă, polăcescă și rusescă, ceea ce însă nu este cazul.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Serupulii mei...

Budapesta 5/17 decembre.

Amice Redactore! Am avut nesocotința d'a me ingagiă colaborare pe față la prețuita-ți fôie. E bine, fostu-i-am și i remăneam conlucrătoriu, de câte ori imi venia bine, pentru toideuna, fără ingagiament special; acum, că am consimțit a fi numărat în public între scriitorii „Familiei”, astfel devenind obligat a-mi subserie publicațiunile, prin această mi-am îngreuiat relațiunile peste prevedere.

Ecă-vi cauza pentru care de 11 luni încôci, mai mult ca de 11 ori am apucat condeiul și am scris câte ceva pentru „Familia”, ăr terminând și recitind, a trebuit să recunosc că — *nu se potrivește*, mai vîrtos sub numele meu, pentru această fôie.

Lumea română, câtă me cunôșce, știe că — nu me numer între cei fricoși, ba că mai de multe ori am fost pră cuezătoriu în publicitate. Da, când am fost condus numai de considerațiuni pentru persôna mea. Însă d'altă parte, sînt scrupulos escesiv, când activitatea mea, cuvintele și argumintele mele ating persône sau instituțiuni stimate și amice.

Alta de tot ar fi, când noi înși-ne, noi și numai noi am fi săpâanii chiamiți d'a ne censură și judecă; ceea ce însă în cele mai multe, mai principale cauze publice chiar nu sîntem.

„Familia” este, după programa ei, o fôie literară, științifică și beletristică. În această programă se cuprinde dreptul de critică obiectivă a tuturor aparițiunilor din viața publică. Dar politica i este interzisă.

E bine: cum se splică, până unde se estinde această interdicere, acest canon Mefistofelic? Eu am cuvînt d'a me teme, că — se splică și estinde cum va plăce celor dela putere, adică: cum le va veni la socotelă, la socotela lor domnăscă.

Vedeți, dle redactore; atinsei aci o cestiune de critică, de domeniul sociologiei, seu — fie măcar de domeniul istoriei moderne și a fisiologiei politice, și spusă o opiniune a mea, condiționată. Între impregiurări normale, sănătoșe, nici prin minte nu mi-ar trece a me îndoi de îndreptățirea „Familiei” d'a o trată și discută prin colônele sale — în toate direcțiunile și cu toate corolariele ei. Numai aplicarea atacătoare și condamnătoare la actele politice concrete ale guvernului actual, ar fi eschisă. Dar în situațiunea în care ne aflăm noi Români astăzi față de puterea de stat, eu m'as teme să fac o încercare prin fôia dvôstre, d'a continuă și a petrunge mai afund în cestiune.

Țin a me esplică mai special, prin casuri positive.

Știut este, că pe la încheierea secolului trecut, și începutul cestui actual, domnilor Magiari fôrte le intră în socotelă — „romanitatea” Valachiilor; chiar și „continuitatea” locuințelor lor în Dacia lui Trăian n'o contestau de fel, recunoscînd valôrea tradițiunilor și a notițelor Anonimului. Eră acesta lucru pre firesc atunci; căci asemenea recunoscîntă pe d'o parte contribuia a

separă și izolă pe Români de cătră „periculoșii Slavi”, pe de altă parte Slavilor prin ea se dispută în mod plausibil dreptul istoric asupra părților dacice; afară de acesta tot prin ea Români se mai avisau și cu religiu-ne lor la — Roma! Astăzi, când principiul de unitate națională începu a deveni factor de stat, când slăbă-nogul și desconsideratul element român, prin grele esperimente își dovedî vitalitatea, și pe unii istorici moderni i scăpă gura d'a profeți, că — dreptul istoric-național al Românilor din Dacia lui Trăian, are încă să devină motiv de note diplomatice în Europa, astăzi domnii noștri magiari odată cu capul nu vor să audă nici de romanitatea, nici de vechimea acestui element, în părțile Daciei antice.

E bine, cestiunea este evidentmintă de domeniul istoriei și a criticei ei, cu toate eu nu me indoresc, că tractînd-o cineva și din punctul de vedere al politicei moderne — în „Familia”, n'ar face această făr' a intim-pină dificultări de sus dela putere. Dar încă decă atari critice ar fi semnate cu numele meu!

Ecă și un alt cas. Este cunoscut, că în săptămă-nile trecute, toți, seu mai toți domnii funcționari publici din capitală se intruniră și formară un consorțiu pentru întemeierea unui diuariu politic. Sînt mai vîrtos persône, căror le este oprit a face parte din societăți politice. Eu sînt convins, că — precum neatacată pôte să ia „Familia” notiță de — „patriotica întreprindere a demnilor funcționari români” și chiar să laude pornirea lor, tocmai așa reu s'ar potieni, decă s'ar apucă să tragă în discusiune critică, obiectivă, întreprinderea, măcar din punct de vedere pur juridic, seu pur logic, psihologic, seu moral.

Apoi eu mai am și pacostea mea specială. Încă de vr'o 20 de ani și mai bine, prin domnii români ce le place a se codi prin taberele străine, mi s'a tot insinuat, pân' a devenit proverb, că „fac din toate politică”. Nu fără temei. Căci într'adevăr eu abia cunosc întreprindere, mișcare, instituțiune publică, mai vîrtos din inițiativa celor dela putere, care să nu fie din motiv politic și pentru scopuri politice. În fine — vrînd-nevrînd ni se impune adevărul, că întregă societatea cea mare, ce constitue statul organizat, statul public, cu totă viața și resuflarea și mișcarea sa — este de natură politică.

E bine, eu, omul aprofundat în nămolul politic — din tineretele mele, cum astăzi după atâtea amare de esperiunțe aș pută să cuget și scriu ceva, de tot ferit de politică, când politica este nefericirea noastră, amarul ce-l simțim cu toții, într' toate?!

Fiind că însă m'am ingagiat, de și cam fôrte târ-điu, tot vin să-mi implinesc ingagiamentul, măcar și numai ca de probă, pentru ca onorabili cetitori să vedă și pe față, cum un om pocit politic, scrie pentru o fôie nepolitică. De ocamdată, dle redactore, Vi trimit dintre lucrările mele mai vechi — una ce am găsit-o mai puțin molipsită de colôrea politică. (Se va publică în nr. viitor. Red.)

Al dvôstre etc.

V. Babeș.

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 4/16 decembre.

(Ședința festivă a societății „Junimea”, serbarea a patru Georgi, prelegeri gratuite, serata musicală a societății „Armonia”.)

La 2 decembre societatea academică română „Junimea” arangia în localitățile societății filarmonice române „Armonia” ședința ei festivă de deschidere.

În loc de bănci înșirate una lângă alta și numet rate, se găsiu mese lungi întinse la cari s'au aședat

oșpeții veniți într'un număr foarte considerabil. Se aflau reprezentanți din toate stările, afară de aristocrație. Aci era rectorul universității, toți decanii facultăților, profesorii români din Cernăuți, și toți angajații și impiegații români, erau și reprezentanții ovreilor, cari țin cu Românii, numai membrii aristocrați ai societății „Junimea” lipsiau. Doue mese lungi erau ocupate numai de membrii acestei societăți, al căror număr se urcă peste 80.

Președintele din anul trecut, cu o cordea lată națională peste frac, dl Vicol deschise în aplausele adunaților ședința și după o cuvântare scurtă și energică, urând succesorului său să crească și să mărească societatea, predece insigniele președințiale noului președinte, dl George Popoviciu, stud. juris, care vorbi frumos despre însemnătatea clasei lucrative a omenirii, luând exemple din viața tuturor popoarelor, invitând astfel pe membrii la activitate, pentru prosperarea națiunii române. Orățiunile celelalte luară apoi un avânt spre o manifestare generală a patriotizmului. Orătorii se întrecuau și entuziasmul ajunse la culme.

Dl decan Schuler aminti, că în țera Bucovinei pe lângă fagul, după care își are țera numele seu, mai cresc și alte plante în armonie deplină, ca pomul slav: teiu, germânul stejar și în urmă și Dornbaum, Rosenzweig, ce indică pe Jidani. O armonie mai deplină a altor naționalități nici nu se află într'o altă țară a Austriei. Aplause prelungite răspunseră, că cuvintele cădură pe pământ roditor.

Dl Iacobovici, stud. juris, salută în limba germană pe oșpeții de nații străine, ce provocă un răspuns simpatice din partea reprezentantului societății academice „Lesehalle”.

Dl profesor de universitate Ion Sbiera dișe, că viața Romanului era strâns legată în timpurile trecute cu păduri, și de aceea aflăm și la Românii de astăzi acea iubire spre păduri și arbori anumiți. În timpuri trecute Românul se retrăgea la o încălcare dușmănoasă adânc în păduri, lăsând văile dușmanilor. În păduri trăia libertatea și independința română și în păduri găsi Românul scăpare de moarte și perire.

Urmă apoi a vorbi dl Ion Bumbac, profesorul dela gimnaziul din Cernăuți, despre sörtea Românilor după retragerea împăratului Aurelian din Dacia, în evul mediu și cel nou, intonând bunăvoința și meritele casei austriece împărătesci pentru esistența Românilor și sfărși cu un să trăiescă asupra împăratului.

Dl asesor consistorial Miron Calinescu salută ca reprezentantele societății pentru literatura și cultura română în Bucovina pe societatea tineră română: „Junimea”. Nainte cu două-deci de ani, dișe dlui, intrunindu-se mai mulți Români din Bucovina au înființat în Cernăuți pentru prosperarea și concentrarea Românilor inteligenți „Reuniunea Română”. Lărgindu-se terenul activității ei, se transformă ea cu sancționarea împărătescă în societatea de astăzi pentru literatura și cultura română în Bucovina. În scurt timp se lăți terenul activității societății atât de tare, în cât era peste puțină de a satisface dorințele și așteptările. Societatea trebuie deci să salute cu bucurie și ca semn de bun progres, că în zilele din urmă se înființază neconținut societăți speciale române. Nainte de doi ani s'a înființat societatea pentru cultivarea muzicii naționale în Bucovina „Armonia”, care dintr'un an delectează și desfătează publicul român cu producerile ei teatrale și cu concerte. Nainte de cinci ani s'a înființat la universitatea de aici societatea academică română „Junimea”, care a devenit centrul junimii române din Cernăuți. Era anul acesta s'a înființat în Suceva societatea „Școala” pentru prosperarea învățământului român în Bucovina, nume-

Bucovina și dispunând deja de o avere considerabilă. Activitatea noastră se desvöltă și ia neconținut proporții mai mari și societatea trebuie deci să salute cu bucurie manifestările acestea și înființarea neconținută a societăților speciale.

Dl dr. Beno Straucher vorbi în limba germană, mulțămind pentru cordiala primire, dișend că preoțimea română din Bucovina prin severitatea și inteligența sa a știut demult a se deosebi de clerul catolic și de aceea poziția ei culturală e de toți, fără destingere de relege și nație, recunoscută. În prosperitatea acestui cler își rădăcă el păharul seu.

Urmă apoi două cântece românesci, cântate de dl st. jur. Ilesian și președintele societății închise ședința oficială, denumind pe dl profesor de universitate Ion Sbiera de președintele ședinței sociale.

Doi dintre „Junimeni”, îmbrăcându-se în strae de domino din garderoba teatrală a societății filarmonice „Armonia”, citiră în aplausele și risetele adunaților fôia umoristică „Ploșința” nr. 00003/4. În fôia asta aflăm travestiri umoristice din esperințele triste și vesele ale membrilor „Junimii”. Pe unii i aflăm ocupând posturi de profesori la universități din sate și orașe din Bucovina, pe alții în dîlnică corespondință cu aceste capacități. Tărdiu nôte se despărțiră membrii și oșpeții acestei societăți tinere și brave.

*

O săptămână mai tărdiu 'avü loc o altă festivitate română în otelul Weiss din Cernăuți. Patru „Georgi” aristocrați români își aduseră în post a mințe, ce n'au făcut în cășlegi. Într'a 9 decembre era sf. Georgiu, și numindu-se și dl Georgiu, au decis de a serbă ziua lor onomastică printr'o petrecere de dans. Invitățile erau și gata și în curënd se vedü aristocrația română invitată la o serată de dans în otelul Weiss. În țe limbă au scris acei juni aristocrați invitățile lor, nu scim, atăta scim numai, că mai toți husarii din armăsona din Cernăuți s'au invitat, pe când angajații români, afară de câți-va germani n'au fost invitați, de sigur, ca să nu atace orgoliul aristocratic al junilor Georgi. Domnii arangiațori gândiau a se ține de dicala cea vechiă, că omul începe tocmăi când e proprietar de moșie, și cum gândiră așa și făcură.

Sera de duminică serata aristocrată română se compuse mai mult din husari și femeile lor. Jocurile se arangiau în limba francesă. Înședar ascultam la această serată română după o vorbă românească, căci auziam numai limba germană, când din când și cea magiară. Observam într'o parte a salei trei surori aristocrate române cari din când în când vorbiau în taină cătră olaltă în limba română. Ne aduserăm atunci aminte de timpurile trecute, când Românul vorbia numai acasă în taină românește, pe când în public și pe stradă dișea în limbi străine, ca să nu pățescă rușine a fi cunoscut, că-i Român. Norocul Românilor Bucovineni înșe. că la astfel de manifestări național-române n'a participat aristocrația română și prin asta a dat de cunoscut marilor Giorgieni, că în timpul de astăzi o națiune fără respect cătră sine nu pôte trăi.

*

Societatea pentru literatura și cultura română din Bucovina a decis a ține în lunile ianuarie—februarie prelegeri publice gratuite. La comitetul acestei societăți s'au respicat următorii domni dorința de a ține prelegeri, și anume dl Sbiera, profesor de universitate, dl Ion Bumbac, Stefanovici, Dumitru Socolan și Dionisiu O. Olinescu, cel din urmă va citi studiul seu archeologic despre „Tesaurul dela Petrosă”, seu „Cloșca cu puși sei”. Atărnă dela publicul român, ca aceste prelegeri să se prourmeze după programa otărită. De va fi concursul mare, prelegerile se vor ține în sala cea mare a

societății filarmonice „Armonia“, ér de nu — in sala societății énsași.

*

Intr'a decea decembre societatea filarmonică română „Armonia“ arangia serata a treia musicală cu concursul benevol al dómnei Virginia Zurcan, și a domnișórelor Elena Mitrofanovici și Maria Mandicevski.

Programa acestei serate musicale a fost: Beethoven, trio pentru piano, violină și celo, executată de dna Virginia Zurcan și dnii Leo cav. de Goian și Erast Mandicevski; Jensen „Crucea la drum“, „Lumini înșelătoare“, și Chopin: „vals“, soli pentru piano, de dșóra Elena Mitrofanovici; Mendelsohn: „Cântec de érnă“, „Cântec de primăveră“, solo pentru sopran, de dșóra Maria Mandicevski; Schubert: „Alter ego“, solo pentru bas, de dl Alecu Isecescu, și Beriot: „Air variée“, duo pentru piano și violină, de dna Virginia Zurcan și dl Leo cav. de Goian.

Piese alese cu mult gust musical se executară cu cea mai bună precisiune și esacitate. Mai ales dl Leo cav. de Goian și dșóra Maria Mandicevski dispun de o tehnică mult dezvoltată. Asemene dispune de o voce urată și sonoră dl Alecu Isecescu. De regretat éra concursul cel slab al publicului român in astă séră.

Dionisiu O. Olinescu.

Lupta zimbrului cu lupii.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 601. —

In părțile nóstre nu mai esist zimbri. Acest soi s'a tins de mult. Dar suvenirea lui pentru noi românii a émas nestór. Într-o zi un drăgós pénétră în vânătoare, și s'a ivit in cale un zimbru și tot omul, acesta i-a condus din Marămureș in Moldova, unde el a înființat o țéră nouă. Capul zimbrului se áscrie până ađi in emblema Moldovei.

Dar in America nordică esist și acuma zimbri, cari rásc in pădurile seculare de acolo, dimpreună cu alte multe soiuri de animale necunoscute la noi.

Acolo zimbri se állă in cãrduri mari și astfel se uc din pășiune in pășiune. Dar au și ei dușmanii lor. Iei mai cumpliți sânt lupii. Acestia stau la pândă și când zimbrul trece prin o strimțóre, il atăcă și lupta începe. Zimbrul se apără și spintecă lupul cu córnelé ale, decă póte.

O astfel de luptă se înfățișeză prin ilustrațiunea in nr. presinte.

I. H.

Literatura si arte.

Carmen Sylva, precum deja anunciarăm, a scris un libretto de operă, pentru care un compositor musical svedian Hallström a compus musica. Acésta operă va júcă in curénd in Șvedia, cu costumuri făcute in omânia, căci sujetul este românesc. Titlul piesei este „Réga“. Actul prim petrece in Ocne. Scena represintă închisóre. Unul dintre robi, Sandu, povestesc că a ést condamnat la temniță de 15 ani, căci a resbunat inocența ofensată. El își serbă nunta cu Réga, când un ácău se apropia de ea și-i díse: „Cine va júcă cu ne? Tu éști fíca unui condamnat!“ La aceste vorbe, dírele omori pe ofensator. Réga in adevér e fétă unui condamnat; părintele ei, Vlad, a impușcat pe stăpánul tróriei sale, căci acela voia s'o bată cu biciul, deci fu chis. Vlad se eliberéză, dar fiul seu nu-l recunósce, fetele își bat joc de fétă lui. Sandu fuge din ocne, ur persecutorii il ájung tocmai in momentul in care

el întélnesc pe mirésa sa. Soldații dau foc și Sandu cu mirésa sa și cu Vlad cad morți. Cortina cade.

„Armonia“ societate in Cernăuți pentru cultivarea și respândirea musicei nátionale in Bucovina, ținú marți intr'al 6/18 decemvre 1883, in sala societății filarmonice al doilea concert de inaugurare cu concursul benevol al dlór B. de Duzinkiewicz și M. K. Horner. Dirigentul artistic al Societății: dl H. Horner. Program: 1) Worobkiewicz I. „Senin și fortună“, cor bărbătesc. 2) Hauser M. „Păsérúica in copac“, burlescă pentru vióră cu acompaniare de piano. 3) Porumbescu C. „Érna“, évartet-solo pentru voci bărbătesci. 4) Tudor cav. de Flondor: a) „La o viorică“, b) „Lăcrimióre“, coruri bărbătesci. 5) F. Servais: „Suvenir din Cernăuți“ pentru cello cu acompaniare de piano. 6) A. Flechtenschacher: „Stelele“, cor bărbătesc.

Reuniunea română de cântări din Sibiu va arangia duminică in 11 23 decembre a. e. al doilea concert ordinar in sala dela „Musikverein“ de acolo cu următóreá programă: 1) Trei cântece pentru sopran de Reinecke: a) Dimboviță apă dulce, b) Sêrmána fétă, c) Nerușinat. 2) Trei cântece pentru cor micst de F. Mendelssohn-Bartholdy: a) Aducere aminte, b) Priveghitóreá, c) Lauda primăverei. 3) Arie p. alt din „Cruciații“ de N. W. Gade. 4) Doue inimi nu-mi dau pace, cor micst cu acompaniare de piano de G. Dima. 5) (Cântece pentru bas). 6) Psalmul 42 pentru soli, cor și acompaniare de piano de F. Mendelssohn-Bartholdy.

A treia edițiune. Din „Călidarul lui Păcala“ pe anul 1884 a trecut și edițiunea a doua și astfel s'a dat la lumină edițiunea a treia. Acésta cuprinde, afară de partea seriósă călidaristică, tégurile de țéră, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui esemplar e 40 cr., dar inat púnele de 10 é-emplare nu se espedeză pe postă. Se állă de vândare la administrațiunea „Familiei“ in Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 é-emplare un rabat. — Dnii cari au primit é-emplare in comisiune, sânt rugați a ne trimite prețul lor séu a ne innapoia cele nevëndute.

Ce e nou?

A treia intrunire literară in Brașov s'a ținut joia trecută, cu care ocașiune dl director Ștefan Iosif a vorbit despre pedagogie, incheiând ca relațiunile familiare sê fie cât se póte de corespondétóre și crescerea morală religiósă sê fie mai pe sus de tóte. Dl profesor I. C. Pantu a vorbit despre poesia lirică, cetind și câteva specimene. In sfêrșit dl profesor Barsean a cetit copia de pe natură: „Eroul fără voie“ de dl Iacob Negruzzi. Intrunirea ținú aprópe 2 óre.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și giur, pentru înființarea unei școle de fétite române in Abrud, spre a-și inmultí fondul, ce se cere la realisarea scopului prefípt, a arangiat in 22 nov. a. e. o sortire de obiecte (tombola) impreunată cu dans, care a reusit peste tótă áșteptarea: Au incurs 662 obiecte dela dómnele și domnișórele din Abrud fără deosebire de náționalitate, din Abrudsat, Roșia, Bucium, Câmpeni și giur, ba și din depártare dela dómnele: Maria Cosma și Iudita Măcelariu din Sibiu, dela dna Constanța de Dunca-Schiau din Pesta, dna Amalia Cetățian din Reginul-Sásese, dna Zoe Demian din Brașov, dna Maria Vlad din Caransebeș și dela dșórele Octavia Demian din Zlatna și Laura Ranta Buticescu din Bistrița. S'au vëndut 3100 losuri la 10 cr. cu 310 fl. v. a., au mai incurs dela dna Zinca Roman din Făgăraș — bani colectați — 11 fl. 50 cr., dela dl Ioan Șoica bani colectați in Bucium-Poeni 17 fl. și cu ocașiunea petrecerii 107 fl. 50 cr., peste tot suma 446 fl. v. a., din care sumă subtrágénd spesele in suma de 67 fl. 33 cr., a

resultat un venit curat de 378 fl. 67 cr. v. a. Și trei-deci de obiecte ce au ramas in favorul Reuniunii, care se vor sorti la casina română din Abrud in 26 dec. a. c. st. v. Cu această ocaziune s'au mai in scris de membre fondatoare d-nele Iudita Măcelariu din Sibiu, Sidonia Muntean din Câmpeni și dl Petru Boer din Abrud-sat ca membru ajutător. In 14 a lunei curente am mai primit dela dl I. Popa avocat in Sibiu suma de 14 fl. 3 cr. in favorul reuniunii noastre. Drept aceea subscrisul comitet venim prin acesta a ne implini o plăcută datorie de a exprima cea mai caldă și sinceră mulțumire și recunoștință, atât zeloselor d-mne și domnișore, cât și onor. domni pentru binevoitoriul concurs, ce ni l'au dat, și cu care ne-au animat intr'atât, cât, decât și pe viitor ne vom bucura de atare sprigin, sperăm, că cu ajutorul bunului D-deu, și a omenilor cari se sciu interesă de cultura poporului, in 1884-5 vom vede scopul nostru realizat. Abrud in 4/16 dec. 1883. *Comitetul.*

DI Arone Densușian, in urma unui concurs, a fost numit profesor de limba latină la universitatea din Iași. Rivalul seu însă nu s'a supus, ci a apelat la publicitate; dar nefolosind nici această procedură, dl Ciocăzan a făcut interpelațiune in cameră, pentru cuvântul că procederea juriului examinator ar fi fost ilegală, de vreme ce a admis la concurs pe dl Densușian, care n'a putut prezenta diploma de licență in litere. Dl ministru de instrucțiune Aurelian a răspuns, că dl Densușian a intrunit condițiunile cerute de lege și dsa a aprobat deciziunea juriului, care este și legală și favorabilă celui mai meritoriu dintre concurenți. Dl Nicolae Ionescu recunoscă, că juriul a urmat foarte bine. Dl Iacob Negruzzi exprimă păreri de reu, că dl Ciocăzan a atacat pe un profesor dela universitatea din Iași, care face onoare corpului profesoral român. Dl prim-ministru I. C. Brătianu regretă, că interpellatorul a găsit că cu această ocaziune se poate ataca deciziunea juriului examinator, când pentru ori ce român este o fericire să apere pe dl Densușian. Apoi discuțiunea se inchise și adunarea trecu la ordinea zilei.

Henri Martin, ilustrul istoric francez și amic al românilor, a încetat din viață in săptămâna trecută la Paris. Henri Martin dimpreună cu Edgar Quinet și cu Jules Michelet și cu Marc-Girardin, au început să apere elementul românesc încă in timpii când numele român era uitat in Europa. El s'a născut la 20 febr. 1810, deci a fost tocmai de 74 ani. Articolele sale publicate in interesul românilor au apărut mai cu seamă in *„Le Siècle“*. Senatul și camera României au trimis amândouă depeșe de condolență văduvei repausatului amic al românilor.

Inmormântarea lui B. Boerescu in Bucuresci s'a făcut cu mare pompă in duminica trecută. La serviciul funebru asistară Primatul din Bucuresci și mitropolitul din Iași, dimpreună cu patru episcopi, și vorbiră dnii: Esarcu, Nicolae Ionescu, Aristid Pascal, Meitani și Porumbar. Pe cociug și regele a trimis o cunună. Cele opt capete ale panglicelor care cădeau d'o parte și de alta a cociugului, erau ținute de partea dreaptă de dnii Dimitrie Ghica, P. S. Aurelian, Stratilat și Vizantie, ăr de partea stângă de dnii generare Leca, A. Știrbei, Zalomit și Crețescu.

Reuniunea femeilor române din Făgăraș va ține adunarea sa generală in 23 decembre st. n. după mieznoapte la trei ore, sub presidiul d-mnei Zinca Roman. La ordinea zilei va fi: Citirea raportului despre activitatea reuniunii dela ultima adunare generală; citirea

socotelor și alegerea unei comisiuni pentru revizuirea lor; alegerea biurului și comitetului reuniunii; și propuneri eventuale intre marginile statutelor.

Un nou profesor aprobat. Dl Demetriu Feketiu cantor și învățător in Beiuș, la 17 și 18 decembre, făcut la universitatea din Budapesta examenul de aprobatură cu succes bun din matematică și fizică.

Logogri f

de Virginia German.

Din aceste 24 silabe: A, a, i, ri, iug, na, se, de, di, bin, ier, bu, bal, ru, mei, ni, co, gi, nă, ga, v, zar; se se formeze 8 cuvinte, a căror litere in țiali cetite de sus in jos, ăr cele finali din jos in se se ne dee un frumos nume femeiesc purtat de multe dame române.

Insemnătatea cuvintelor:

1) Un nume femeiesc. 2) Popor antic. 3) O specie de piatră scumpă. 4) Renumit general italian. 5) Un instrument economic. 6) Rege babilonic. 7) O insulă in Englitera. 8) Mare, in partea vestica a Astei.

Termenul de deslegare e 2 ianuarie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte intre deslegători.

*

Deslegarea ghicitei de șac din nr. 39:

Clipita de pornire
In urmă mi-a sosit;
Remăi in fericire,
Săt mândru și iubit!

Deslegare bună amu primit dela domnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavosch, Ionina Borec, Afrosina Popescu, Minodora Micșunescu, Zoe Dîrbaș, dela dl Aureliu Achimescu.

Premiul fu obținut de d-sora Minodora Micșunescu.

Poșta Redacțiunii.

Rugare. Acei onorabili abonați ai noștri, cari n'au trebuit încă de nr. 23 din anul curent să țină rugați a ne înnapoia nr. acela.

Catra C. Defectele atât in „sens“, cât și in „esterior“ fiind prea multe, nu-ți putem satisface cererea.

Cernauti. Durere, că și acum ma sântem siliți a le respinge ca in 1877. Nu găsim nici un progres.

Murani. Prețul călindarelor a sosit. Mulțumită și salutăm.

Catra M. La noi nu se poate.

Dnii B. V. G. in Iasi. Abonamentul Dv. a început la 1 octombrie an. c.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și srbătorile.	Sorole resate	Sorole lunare
Duminică	11 23		Cuv. Daniel	7 38	4 23
Luni	12 24	†	Sf. Spiridon	7 38	4 23
Marti	13 25		Sf. Axentie	7 37	4 24
Mercuri	14 26		Sf. Tirs	7 37	4 24
Joi	15 27		Mart. Elefterie	7 36	4 24
Vineri	16 28		Prof. Ageu	7 36	4 25
Sămbetă	17 29		Prof. Daniel	7 36	4 26

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollösy in Oradea-mare. Strada principală.